

**Croeso i Warchodfa Natur Genedlaethol Ceunant Cynfal**

Rydych ar drothwy un o 'goedwigoedd glaw' Cymru!

**A wyddech chi fod y coed derw yma yn nheyrnas hynafol Meirionnydd yng ngogledd-orllewin Cymru mor bwysig â rhai goedwigoedd glaw trofannol, a'r un mor fregus hefyd?**

Maent yn gartref i rai o'r enghreifftiau gorau o Goetir Derw Iwerydd yn Ewrop. Mae'r cynefin unigryw hwn yn gyforyng o fywyd gwyllt ac yn werthfawr iawn i'r bobl leol ac ymwelwyr fel ei gilydd, gan gynnig harddwch dihafal i ymlacio ynddo.

**Mwsogi sy'n rhyngwladol bwysig?**

Dim ond mewn ardaloedd llai y bydd llawer o'r mwsoglau, llysiâu'r afu a'r cennau sy'n addurno'r creigiau a boncyffion y coed derw yma yn goroesi - a rhai ohonynt mor brin nes eu bod o bwysigrwydd rhyngwladol! Oherwydd y glawiad uchel a'r ewyn dŵr o'r nentydd serth, mae'r aer yn cadw'n llaith o dan gysgod y coed - gan greu goedwigoedd glaw 'tymherus' sy'n fyd-eang brin.

Gwarchodir chwech o Goedydd Derw mawr ym Meirionnydd fel Gwarchodfeydd Natur Cenedlaethol - a phedair ohonynt yn hawdd ymweld â hwy. Dyma un ohonynt - olion coedwig helaeth a ymestynnai ar un adeg i lawr ochr orllewinol Prydain ac Iwerddon.

**Welcome to Ceunant Cynfal National Nature Reserve**

You are about to enter one of Wales's 'rainforests'

**Did you know that the oakwoods here in the ancient kingdom of Meirionnydd in north west Wales are as globally important, and as vulnerable as, some tropical rainforests?**

They are home to some of the best examples of Atlantic Oak Woodland in Europe. This unique habitat is rich in wildlife and highly valued by local people and visitors alike as a place of unrivalled beauty to relax in.

**Internationally important moss?**

Many of the mosses, liverworts and lichens which adorn the oak tree trunks and rocks here survive only in humid areas - some are so rare that they are of international importance! The high rainfall and spray from the steep streams means the air remains humid under the shade of the trees - creating globally rare 'temperate' rainforests.

Six large Meirionnydd Oakwoods are protected as National Nature Reserves - with four that are easy to visit. This is one of them - a remnant of a vast Atlantic 'wildwood' that once extended down the western side of Britain and Ireland.



© Airbus Defence and Space a Getmapping. Atgynhychwyd drwy ganiatâd Llywodraeth Cymru (Taliadau Gwledig Cymru) - Mawrth 2017  
© Airbus Defence and Space and Getmapping. Reproduced by permission of Welsh Government (Rural Payments Wales) - March 2017

[www.cyfoethnaturiol.cymru](http://www.cyfoethnaturiol.cymru)  
[www.naturalresources.wales](http://www.naturalresources.wales)  
0300 065 3000

Cyfoeth Naturiol Cymru sy'n rheoli'r Warchodfa Natur Genedlaethol hon; rhannau o gefn gwlad lle mae enghreifftiau arbennig o gynefinoedd a bywyd gwyllt Prydain wedi'u gwarchod.  
Natural Resources Wales manages this National Nature Reserve (NNR); areas of the countryside where special examples of Britain's habitats and wildlife are protected.

**Ceunant Cynfal**

Mae Afon Cynfal yn tarddu ar gorstir y Migneint, yng nghanolbarth Eryri.

Dilynwch ei chwrs am filltir neu ddwy a daw'n ffrydlif tymhestlog sy'n disgyn i Afon Dwyrdd islaw drwy gyfres o ffrydiau a rhaedrau serth.

'Ceunant Cynfal' yw'r enw am y cwrs cul, dwfn y mae'r Cynfal wedi torri drwy'r siâl meddal - un o'r ceunentydd mwyaf godidog ym Mhrydain. Mae ei goetiroedd a'i ffwyd gwyllt yn golygu ei fod yn safle o bwysigrwydd rhyngwladol.

**Beth i edrych amdano**

Mae 154 gwahanol fath o fwsoglau a llysiâu'r afu yn y ceunant. Mae llawer ohonynt yn rhai prin: chwiliwch am y mwsogl gwyn bach anghyffredin, sy'n ffurfio clustogau ar lawr y goedwig a boncyffion. Mae digonedd o gennau yma hefyd, gan gynnwys y cen gronnynog disg prin, sy'n tyfu ar risgl coed derw aeddfed, mwsoglyd.

**Daearg arbennig**

Dyma dirwedd hynafol. Llifoedd enfawr o ddŵr rhewlifol ar ddiwedd yr Oes Iâ ddiwethaf fu'n gyfrifol am naddu'r ceunant hwn. Mae'r 'dyffrynnoedd crog' (dyffryn gyda dyffryn dyfnach neu graig yn torri ar ei draws) yn dal i'w gweld, a nifer o nodweddion daeargoll eraill gydag enwau fel 'padell', 'agennau', 'bwâu' a chraig ar ffurf 'stac' - Pulpud Huw Llwyd.

**Lle gwych i Ystlumod**

Mae'r goedwig yn dir bwydo pwysig i ystlumod. Gyda'r nos yn yr haf a dechrau'r hydref, maent i'w gweld yn bwydo ar hyd ymyl y coed ac mewn llennyrch agored. Mae cadarnle Prydeinig yr ystlum pedol lleiaf yma yng ngogledd Cymru, ac mae'n dibynnu ar ddal pryfed tail ar frigau'r coed diolch i'r anifeiliaid sy'n pori o fewn y coetiroedd.

**Triawd y goedwig**

Mae'r coetir yn gartref i lawer o adar hefyd. Yn yr haf, mae'r tingoch, telor y coed a'r gwybedog brith yn ymwelwyr cyson - sef y rhywogaethau sy'n nodweddiadol o'r 'coetiroedd derw uwchdirol'.

**Upland Oakwood Bird Trio**

The woodland sustains a healthy bird population, too. Notable summer visitors include redstart, wood warbler and pied flycatcher - the typical 'upland oakwood' species.



gwybedog brith  
pied flycatcher



rhodynach teneuwe Wilson a mwsoglau  
Wilson's filmy fern and mosses



ystlum pedol lleiaf  
lesser horseshoe bat

**Ceunant Cynfal**

Afon Cynfal rises quietly in the peat moors of Migneint, in central Snowdonia.

Follow its course for just a mile or two downstream and it becomes a raging torrent, descending by a series of steep cascades and waterfalls to the Afon Dwyrdd below.

'Ceunant Cynfal' (say 'kay-nant' - meaning gorge - 'kun-val') is the name for the narrow, deep course the Cynfal has cut for itself out of the soft shale - one of the finest gorges in Britain. Its woodlands and wildlife also make it a site of international importance.

**What to look out for**

The gorge boasts an impressive 154 different mosses and liverworts. Several are scarce: look out for the uncommon bun moss, which forms cushions on the woodland floor and tree trunks. Lichens are also abundant, including the rare disc granular lichen, which grows on the bark of mossy, mature oak trees.

**Gorge-ous Geology**

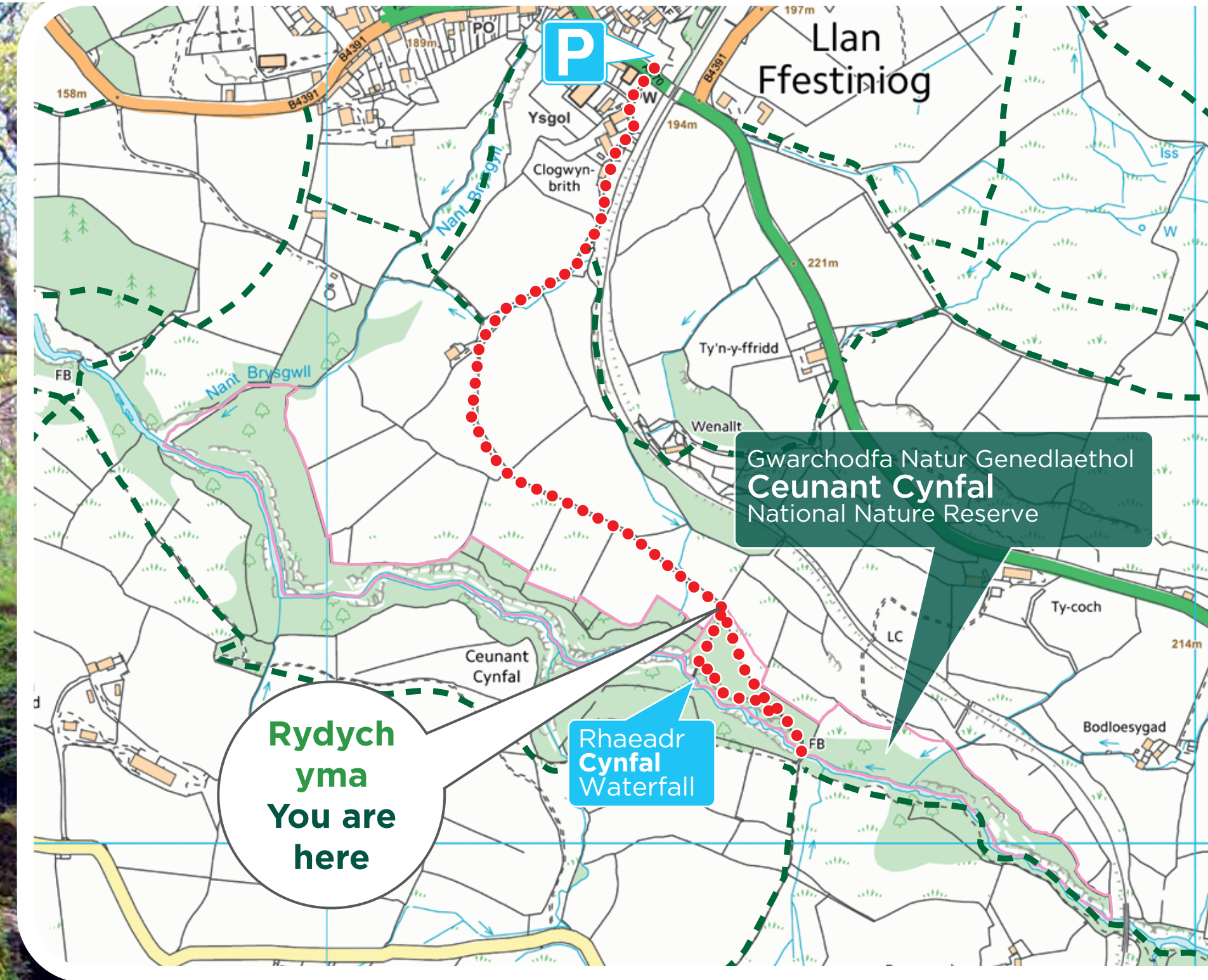
This is an ancient landscape. Enormous flows of glacial meltwater at the end of the last Ice Age sculpted this gorge. You can still see the tell-tale 'hanging valleys' (a valley cut across by a deeper valley or a cliff) and numerous geological features with names like 'pot holes', 'slots', 'arches' and a rock 'stack' - Huw Llwyd's Pulpit.

**Brilliant for Bats**

The woodland provides an ideal feeding ground for bats. During evenings in summer and early autumn you may spot them feeding along the edge of the woods and in open glades. The rare lesser horseshoe bat has its British stronghold here in North Wales, and it depends upon catching dung flies in the treetops courtesy of grazing animals within the woodlands.

**Upland Oakwood Bird Trio**

The woodland sustains a healthy bird population, too. Notable summer visitors include redstart, wood warbler and pied flycatcher - the typical 'upland oakwood' species.



Rydych yma  
You are here

**Beth allwch chi ei wneud yma**

O'r rhaedrau niferus yn y warchodfa, Rhaeadr Cynfal yw'r mwyaf drammatig. Diolch i waith atgyweirio diweddar, gallwch nawr fwynddu'r dŵr byrlymus yn ddiogel ac yn gysurus o'r olygfan Fictoraidd.

Safwch yno am ysbaid, a gwylwch y tarth mân yn codi o'r dŵr. Byddwch yn teimlo bod yr aer o dan y canopi derw trwchus yn fwy tawr a llaith nag y mae allan yn yr awyr agored. Mae'r amodau cysgodol a llaith hyn yn golygu bod planhigion arbennig Ceunant Cynfal yn gallu ffynnu - mewn 'coedwig law dymherus'.

**What you can do here**

Of the many waterfalls in the reserve, Rhaeadr Cynfal is the most dramatic. Thanks to recent restoration work, you can now view its tumbling waters in safety and comfort from the Victorian look-out.

Stand there a while and watch the fine mist rising from the water. You will feel that the air beneath the dense oak canopy is much more damp and humid than out in the open. It's only in these shady and humid conditions that Ceunant Cynfal's distinctive plant life can thrive - a 'temperate rain forest'.

**Llwybr Rhaeadr Cynfal**

**Rhaeadr Cynfal Waterfall Walk**

●●●●●●●●●●

**Anodd | Strenuous**

Pellter | Distance: 1¼m | 2km  
Amser | Time: 1 awr | 1 hour  
Dringo | Climb: 300ft | 90m

**UCHAFBWYNTIAU:**

- Gwyllo'r rhaeadr o'r olygfan Fictoraidd
- Teimlo'r dŵr yn tasgu o'r rhaeadr
- Cael eich gwefreiddio gan y ceunant a'r planhigion sy'n ffynnu yn y lleiholder
- Cyfle i fwynddu atmosffer 'coedwig law' y coetir derw hynafol hwn
- Cyfle i gyffwrdd rhai o'r mwsoglau a theimlo'r lleiholder
- Gweld tingochiaid, gwybedogion brith a theloriaid y coed ar ddechrau'r haf
- Canfod ffyngau yn yr hydref/diwedd yr haf.

**HIGHLIGHTS:**

- Watch the waterfall from the Victorian viewing platform
- Feel the spray from the waterfall
- Marvel at the deep ravine and its damp-loving plants
- Take in this ancient oak woodland 'rainforest's' atmosphere
- Gently press some woodland moss and feel its dampness
- Spot redstarts, pied-flycatchers and wood warblers in early summer
- Find fungi in autumn/late summer.

**ER EICH DIOGELWCH:**

- Ceir daear anwastad dan draed, gyda brigadau carreg, creigiau a chlogwyni, yn aml wedi'u gorchuddio â llystyiant uchel - gwisgwch esgidiau cadarn a chadwch at y llwybrau.
- Mae'r afon yn gallu dod yn ffrydlif tymhestlog mewn dim amser yn ystod tywydd gwlyb - mae perygl o gael eich cario ymahl - cadwch draw.
- Nid oes signal i ffonau symudol yn y ceunant.
- Mae wynebau'r creigiau o fewn y ceunant yn hynod o lithrig pan fo'n wlyb.
- Byddwch yn ofalus pan fyddwch yn cerdded ar hyd darnau agored o'r llwybr wrth ymyl lleithrau serth llawr i'r ceunant.

Dilynwch y **Côd Cefn Gwlad**. Parchwch, Diogelwch a Mwynhewch gefn gwlad.  
Gobethio y mwynhewch eich ymweliad.

**FOR YOUR SAFETY:**

- Rugged terrain with rocky outcrops, cliffs and crags, often concealed by long vegetation - wear footwear with a good grip, keep to paths.
- The river can rapidly become a raging torrent in wet weather - danger of being swept away - keep away.
- No mobile phone reception in the gorge.
- Rock surfaces within the gorge are extremely slippery when wet.
- Be careful along unprotected path sections next to sheer drops into the gorge.

Follow the **Countryside Code**: Respect, Protect and Enjoy the countryside.  
We hope you enjoy your visit.

